

A MUZEUMOK MŰVÉSZETPOLITIKÁJA

írta:
KORNIS GYULA

A kultuszminiszternek átfogó művelődéspolitikai szintézisre törekvő javaslatai között találjuk a *Magyar Nemzeti Múzeum*-ról szóló törvénytervezetet is. Eszerint a M. N. Múzeum önkormányzati szervezetében foglal helyet az *Orsz. Szépművészeti Múzeum* és *Orsz. Iparművészeti Múzeum* is, önállóságukat, mint erősen hinnünk kell, a szükséges mértékig megőrizve. Időszerű tehát el-mékedésünk ezeknek az intézményeknek kulturpolitikai jelentőségéről és sa-játságos feladatáról, amelyet eddig is mintaszerűen betöltöttek.

Az állam művészetpolitikájának lényeges része a múzeumok kérdése. Minél több ember tudja a művészetet őszintén lelki tartalmúvá avatni, annál magasabb a nemzet műveltségi színvonala. Ehhez az egyik legfőbb útvonala a múzeumokoi keresztül vezet. Ezeknek ma már nemcsak az a céljuk, hogy a nemzet és az emberiség kiváló művészeti alkotásait gyűjtsék és megőrizzék, hanem, hogy a nemzetet szélesebb rétegeiben is a művészetek megértésére és élvezetére *neveljék is*. A demokratikus kultúrállam a múzeumok útján hozza közelebb a széles néprétegek lelkét a művészetekhez s így a művészeteket is az élethez. A múzeumok valójában nagy népművelő intézmények.

Ennek a népművelő célzatnak megfelelően kell a múzeumokat belsőleg szervezni és berendezni. Külön kell tehát választani egyrészt a nemzeti és nemzetközi művészet jellemző mesterműveinek azt az anyagát, amely a történeti fejlődés hosszmeteszétének bemutatására leginkább alkalmas, másrészt a csupán történeti-tudományos kutatásra szánt anyagot, amely közvetlenül csak a művészettörténet szakkutatóit érdekli. Így óvhatók meg a múzeumok attól, hogy puszta raktárakká, holt kulturmagazinokká fakuljanak. A múzeumok ily célú újrendezésének politikáját Berlinben a nagy Bode kezdte meg s ma a legtöbb nemzetre nézve ez a múzeumeszme az

irányszabó. A képeknek a falon való összeszezsufolása megszűnik, a mesterművek elszigetelten, a környezettől nem zavarva, fejthetik ki hatásukat a lélekre. A képek sorai közé ugyanannak a kornak szobrai és iparművészeti tárgyai ékelődnek, hogy a kor stílusának egységét a látogatók a művészet különböző fajaiból egyszerre ismerhessék fel és érezhessék ki, mert hisz a kornak közös szellemű stílusa uralkodik valamennyi művészet formáiban, vonalaiban, színeiben, kifejezési módjaiban. Így elheti át a közönség a művészetek mély összefüggését és egységét, ennek egyes nagy művészeti korszakokban megnyilvánuló, egyetemesen jellemző sajátosságait.

A helyes múzeumpolitika az anyag kiválasztásában összhangba iparkodik hozni a *történeti érték elvét* és a *művészi érték elvét*. A múzeumok keletkezésüket inkább a történeti pietásnak, mint a művészi érzéknek köszönhetik. A pusztá történeti szempont kétségkívül sokszor elhomályosítja a művészi, időtlen érték-szempontját. Ebben a tekintetben különböznie kell a nemzeti gyűjtemény és a nemzetközi gyűjtemény értékelő s kiválasztó elve között: amabban inkább uralkodják a történeti, emebben a művészi szempont.

A modern múzeumnak egyik legfontosabb feladata a *nemzetnek művészi nevelése*. Ezt a célt a múzeum nem éri el azzal, hogy a műtárgyakat csak gyűjti, vásárolja és rendezi, megőrzi és fizikai közszemlére teszi ki, hanem azzal, ha a mesterműveket *lelkileg is hozzáférhetővé* avatja, azaz magyarázó vezetőkről, előadásokról, az iskolák tanulói számára rendezett szemléltetésről, a művészeti ismeretek terjesztéséről, tanfolyamokról és szemináriumokról is gondoskodik. Csakis úgy válhatik a művészet megértése és élvezése a régebbi korok kiváltságos osztályai helyett az *egész nép birtokává*. Csakis így demokratizálódhatik a művészet, csakis így érhetik a szélesebb tömegek borus életét a szépségnek derűt

árasztó sugarai. Ezért a múzeumokban kellően felszerelt előadóteremről is kell gondoskodni. Az itt tartott bemutató előadások, megbeszélések, szemináriumok, tanítók és tanulók számára tartott tanfolyamok a széleskörű és demokratizált művészi nevelés leghatékonyabb eszközei.

Ezt a vonzóerőt és propagandát a múzeum azonban csak akkor fejtheti ki, ha az állam vagy község a múzeum vezetőit és hivatalnokait kellő módon választja meg. A múzeumok élére nem egy-egy művészeti korszaknak egyoldalú historikus-filológus szakbuvára való, aki beletemetkezik a múlt letűnt birodalmának valamely dohos barlangjába, hanem olyan gazdag és aktív egyéniség, akiben a sokoldalú általános műveltség művészettörténeti tudással, a művészi megértés jó izléssel, a múlt tudása a jelen élő művészet problémáinak s irányainak ismeretével, az elmélet a gyakorlattal szerezcsésen párosul.

A múzeumpolitikának egyik főkérdése világszerte a múzeumok *decentralizációja*. Ez éppen a múzeumok népnevelő feladatából következik. Nem elég, hogy a főváros vagy a nagyvárosok középpontjában egy óriási múzeum fejtse ki a maga műveltségterjesztő hatását, hanem ma már az is elodázhatatlan kulturpolitikai követelmény, hogy a — esetleg népkönyvtárral kapcsolatban — létesüljenek. Megkönnyíti ezt a feladatot a régi nagy múzeumok raktárainak túlszűfolttsága. Főlöszlegessé vált anyagukat a város többi részében vagy a vidéken felállítandó „kismúzeumoknak“ engedhetik át, ahol holt raktári anyaguk egyszerre elevenné és hatékonyá válik. Az amerikai közszellem a világháborút követő évtizedben különös eréllyel ragadta meg a *small museum* eszméjét, mint a népművelés eszközét: tíz év alatt azban is múzeumok, mint kulturgócponatok Egyesült Államokban 1500-nál több kismúzeumot épített és rendezett meg. Állam és község karöltve támogatta az amerikai társadalomnak ezt a népművelő muzeális mozgalmát.